

JE LI PRAVO NA SLOBODU IZRAŽAVANJA KRŠĆANSKA VRJEDNOTA?

Čovjek, društvo i pravo

Čovjek je kruna svega stvorenoga, biće stvoreno na sliku Božju i kao takvi svi smo djeca jednog Oca Stvoritelja isti po svom ljudskom dostojanstvu kao i pravima i obvezama. U ovo vrijeme imamo prave prigode slušati o pravu čovjeka i ugroženosti tog prava na slobodu izražavanja, informacija i ostalog na što kao ljudska bića polažemo neotuđivo pravo. Ako je ugroženo i najmanje ljudsko pravo samim tim ugrožen je čovjek u svojoj cjelovitosti i svom življenju dostojnom čovjeka. Zacijelo, da pravo na slobodu izražavanja spada u temeljna ljudska prava, jer čovjek kao društveno biće živi, radi i uspostavlja dijalog s ostalim članovima ljudskog društva. Državni zakoni, od viših do nižih, više ili manje savršeno donose jasno da je čovjek dostojanstven i da posjeduje prava koja mu nitko ne može oduzeti. I totalitarni sustavi imaju na papiru zajamčena prava čovjeka, iako u praksi sve izgleda znatno drukčije. Pravo na slobodu izražavanja jedan je od glavnih temelja koji drže demokraciju kao najbolju građevinu koju je ljudsko društvo moglo izgraditi, da bi to istom društvu bilo dobro. Mora postojati sloboda komuniciranja koja uključuje slobodu pojedinaca i skupina da istražuju i šire svoje novosti i da se slobodno koriste sredstvima informiranja. Sloboda komunikacije koja je u okviru ustavnog zakona, ne smije biti sputavana već pomagana i promicana od svih političkih, pravnih i društvenih struktura. Mediji i informacije imaju veliku ulogu u odgajanju i oblikovanju čovjeka koji pod tim jakim utjecajem stvara svoje mišljenje.

Sloboda i pravo

Uvijek treba podržavati slobodu govora, mass-medija i svega onog što stvara javno mnijenje. Za svaku osudu su oni totalitarni sustavi koji ne dozvoljavaju slobodu rasprave i koji imaju monopol nad sredstvima javnog informiranja, bilo da provode državnu cenzuru ili da na bilo koji način brane skupini ili pojedincu pravo da izrazi javno svoje mišljenje. Javno mnijenje postoji u svakom normalnom društvu, a stvaraju ga ljudi koji su, svjesni svog vlastitog, osobnog i društvenog ponašanja. Da bi uopće došlo do javnog mnijenja mora postojati sloboda izražavanja, kao i odgovarajući sukob mišljenja pojedinaca ili skupina, kako bi se na taj način dobilo ono mnijenje koje je valjano, a svakako odbacila sva ona koja su loša. Svima

nama treba biti jasno da moja sloboda prestaje tamo gdje počinje pravo drugoga. Pravo na slobodu govora ne znači pravo govoriti bilo što. Iznositi poluistine ili čak neistine te vrijeđati bilo koga ne smije nitko činiti, i pri tome se pozivati na pravo slobode govora. Slobodno se izražavati i misliti svojstveno je svakom ljudskom biću i ako se razborito i istinito postupa onda to više nije samo osobno pravo već i zahtjev općeg dobra.

Crkva i pravo

Crkva nema izričitih zapisa o svakom pojedinom ljudskom pravu koje kao takvo neotuđivo pripada svakom čovjeku samim tim što je ljudsko biće, bez obzira na kulturnu, rasnu, vjersku, nacionalnu, političku ili bilo kakvu drugu pripadnost. Ipak Crkva ima puniji pojam o dostojanstvu svakog čovjeka od bilo kojeg kataloga ljudskih prava. Nema nijednog ljudskog prava koji Crkva ne bi promicala, prihvaćala i branila. Iako se Crkva nije zasebno bavila slobodom govora ipak je u više dokumenata izričito istaknuto što se toga tiče. Koncilska konstitucija "Gaudium et spes" donosi u 62. točki sljedeće: "Treba vjernicima, i klericima i laicima, priznati potpunu slobodu istraživanja, mišljenja kao i poniznog i odvažnog izražavanja svog mnijenja *tamo gdje su kompetentni.*" Sigurno da se taj tekst u prvom redu odnosi na slobodu izražavanja u Crkvi, no nije krivo uzeti ga kao usmjerenje za općenito postupanje.

Očito je dakle da "ponizno i odvažno izražavanje svojih misli" podrazumjeva dvije stvari: kao prvo, to izražavanje svojih misli ne smije biti u službi oholosti, te kao drugo, da se uvijek i svugdje treba zalagati za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja. Važno je da se sloboda izražavanja koristi u onim trenutcima gdje je sudionik komunikacije upućen u predmet o kojem se raspravlja i o njemu ima potrebno znanje. Svaki, baš svaki čovjek ima pravo na svoje mišljenje pa bilo ono i krivo zbog npr. neinformiranosti ili zbog nekog osobnog, pojedinačnog iskustva, koje ponekad može biti iznimka, ali nitko nije dužan objavljivati takva, možda kriva mišljenja, pogotovo ako onaj koji bi to mišljenje trebao propustiti u javnost zna da ono zbog svoje manjkavosti ne može pozitivno pridonijeti općem dobru. Pri govoru o slobodi izražavanja s crkvenog stajališta svakako je prijeko potrebno istaknuti kako bi svaki govor morao biti *u skladu s moralnim*, načelima, a osobito bi morao biti istinit. Samo istinit i vjerodostojan govor može pomoći dok je svaka laž ili obmana obično vrlo kratkog vijeka.

fra Ilija Mikulić